Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

18 май 2017 година*

„Преюдициално запитване — Интелектуална собственост — Регламент (ЕО) № 207/2009 — Марка на Европейския съюз — Член 97, параграф 1 — Международна компетентност — Иск за установяване на нарушение на марка, предявен срещу установено в трета държава дружество — Непряко дъщерно дружество, установено на територията на държавата членка на сезираната юрисдикция — Понятието „предприятие“

По дело C-617/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberlandesgericht Düsseldorf (Висш областен съд, Дюселдорф, Германия) с акт от 16 ноември 2015 г., постъпил в Съда на 23 ноември 2015 г., в рамките на производство по дело

Hummel Holding A/S

срещу

Nike Inc.,

Nike Retail BV,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: M. Ilešič (докладчик), председател на състава, A. Prechal, A. Rosas, C. Toader и E. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: E. Танчев,

секретар, M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 октомври 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Hummel Holding A/S, от T. Bösling, Rechtsanwalt,

— за Nike Retail BV и Nike Inc., от B. Führmeyer и F. Klein, Rechtsanwälte,

— за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от A. Collabolletta, avvocato dello Stato,

* Език на производството: немски

— за Европейската комисия, от J. Samnadda, T. Scharf и M. Wilderspin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 януари 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 97, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 207/2009 на Съвета от 26 февруари 2009 година относно марката на Европейския съюз (ОВ L 78, 2009 г., стр. 1).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Hummel Holding A/S, от една страна, и Nike Inc. и неговото дъщерно дружество Nike Retail BV, от друга страна, по повод твърдяното нарушение, което те извършили на международната марка на Hummel Holding, която има действие в Европейския съюз.

Правна уредба

Регламент (ЕО) № 44/2001

3 Съображения 11—13 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74) гласят:

„(11) Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато основанието на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор. […]

(12) Наред с местоживеенето на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто упражняване на правосъдие.

(13) Във връзка със застраховането, потребителските договори и трудовата заетост, по-слабата страна трябва да бъде защитена от правила за компетентност, които са в по-висока степен благоприятни за нейните интереси, отколкото предвиждат общите правила“.

4 Член 2, параграф 1 от регламента гласи следното:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

5 Член 4, параграф 1 от посочения регламент предвижда:

„Ако ответникът няма местоживеене в държава членка, компетентността на съдилищата на всяка държава членка, при условията на членове 22 и 23, се определя от правото на тази държава членка“.

Регламент № 207/2009

6 Регламент 207/2009 бе изменен с Регламент (ЕС) 2015/2424 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 година (ОВ 2015, L 341, стр. 21), влязъл в сила на 23 март 2016 г. При все това, предвид момента на настъпване на фактите в главното производство, настоящото преюдициално запитване е разгледано с оглед Регламент № 207/2009 в редакцията му преди това изменение.

7 Съображения 15—17 от Регламент № 207/2009 гласят:

„(15) За да се подобри защитата на марките [на Европейския съюз], държавите членки следва да посочат, като изхождат от техните национални системи, възможно най-ограничен брой национални първоинстанционни и второинстанционни съдилища, компетентни в областта на нарушението и валидността на марката [на Европейския съюз].

(16) Необходимо е решенията относно валидността и нарушението на марките [на Европейския съюз] да имат действие и да се прилагат в [целия Съюз], като това е единственият начин да се избегнат взаимнопротиворечиви решения на съдилищата и на [Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO)] и засягане на единния характер на марките [на Европейския съюз]. За всички съдебни искове относно марките [на Европейския съюз] следва да се прилагат разпоредбите на Регламент [№ 44/2001], освен ако настоящият регламент дерогира от тях.

(17) Следва да се избягват противоречиви съдебни решения, постановени в резултат на искове, които включват същите страни и които са подадени за същите факти въз основа на марка [на Европейския съюз] и на паралелни национални марки. За тази цел, когато са заведени искове в една и съща държава членка, средствата за постигане на тази цел следва да се потърсят в националните процесуални норми, които не се засягат от настоящия регламент, докато когато исковете са заведени в различни държави членки, разпоредбите, изготвени въз основа на правилата относно висящността на един и същи правен спор пред две различни равни по степен съдилища и за взаимната зависимост на исковете на Регламент [№ 44/2001], се оказват подходящи“.

8 Член 94 от този регламент, озаглавен „Прилагане на Регламент [№ 44/2001]“, се намира в дял X, където са правилата, уреждащи компетентността и процедурата относно исковете, свързани с марките на Европейския съюз. Този член предвижда:

„1. Освен ако не е предвидено друго в настоящия регламент, разпоредбите на Регламент [№ 44/2001] се прилагат по отношение на производствата относно марките [на Европейския съюз] и заявките за марки [на Европейския съюз], както и по отношение на производствата относно едновременно или последователно предявени искове, във връзка с марките [на Европейския съюз] или с националните марки.

2. В случай на производства, които са резултат от исковете, посочени в член 96:

а) членове 2, 4, член 5, точки 1, 3, 4 и 5 и член 31 от Регламент [№ 44/2001] не се прилагат;

б) членове 23 и 24 от Регламент [№ 44/2001] се прилагат при ограниченията, предвидени в член 97, параграф 4 от настоящия регламент;

в) разпоредбите на глава II от Регламент [№ 44/2001], които се прилагат по отношение на лицата, имащи постоянен адрес в държава членка, се прилагат също и по отношение на лицата, които нямат постоянен адрес в дадена държава членка, но които имат там предприятие“.

9 Член 95, параграф1 от този регламент, озаглавен „Съдилища за марките [на Европейския съюз]“, предвижда:

„Държавите членки определят на тяхната територия възможно най-ограничен брой национални първоинстанционни и второинстанционни юрисдикции, наричани по-нататък „съдилища за марките [на Европейския съюз]“, които изпълняват функциите, които са им предоставени съгласно настоящия регламент“.

10 Съгласно член 96 от същия регламент, озаглавен „Компетентност при нарушение и валидност“:

„Съдилищата за марките на [Европейския съюз] имат изключителна компетентност:

а) за всички искове за нарушение и, ако националният закон го позволява, при опасност от нарушение на правата върху марки а [Европейския съюз];

[…]“.

11 Член 97 от Регламент № 207/2009 е озаглавен „Международна компетентност“ и гласи следното:

„1. При спазване на разпоредбите на настоящия регламент, както и на разпоредбите на Регламент [№ 4/2001], приложими по силата на член 94, производствата въз основа на исковете, посочени в член 96, се разглеждат от съдилищата на държавата членка, на чиято територия е постоянният адрес на ответника, или, ако той няма постоянен адрес в една от държавите членки, в държавата членка, на чиято територия той има предприятие.

2. Ако ответникът няма нито постоянен адрес, нито предприятие на територията на някоя държава членка, тези производства се образуват пред съдилищата на държавата членка, на чиято територия е постоянният адрес на ищеца, или ако той няма постоянен адрес в една от държавите членки, в държавата членка, на чиято територия той има предприятие.

3. Ако нито ответникът, нито ищецът имат постоянен адрес или такова предприятие, тези производства се образуват пред съдилищата на държавата членка, в която се намира седалището на [EUIPO].

[…]

5. Производствата, произтичащи от исковете, посочени в член 96, с изключение на исковете за констатиране на ненарушение на марка [Европейския съюз], могат също да бъдат образувани пред съдилищата на държавата членка, на чиято територия е било извършено нарушение или има опасност такова да бъде извършено, или на територията на която е било извършено едно от действията, посочени в член 9, параграф 3, второ изречение“.

12 Член 98, параграф 1 от посочения регламент, озаглавен „Обхват на компетентността“, гласи:

„Съд за марките на [Европейския съюз], чиято компетентност се основава на член 97, параграфи 1—4 е компетентен да се произнася относно:

а) нарушения, извършени или за които съществува опасност да бъдат извършени на територията на която и да е държава членка;

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

13 Hummel Holding е установено в Дания предприятие, което произвежда спортни артикули, спортно облекло и облекло за свободното време, както и спортни обувки и обувки за свободното време. То притежава международна фигуративна марка, която е регистрирана под номер 943057, има действие в Съюза за стоките от клас 25 по смисъла на ревизираната и изменена Ницска спогодба относно международната класификация на стоките и услугите за регистрация на марки от 15 юни 1957 година и отговаря на следното описание: „Дрехи, обувки, шапки“.

14 Nike, чието седалище е в Съединените американски щати, е дружеството, което е начело на групата Nike, търгуваща със спортни артикули в целия свят. Част от тази група е и установеното в Нидерландия Nike Retail. Последното администрира уебсайта, на който се представят и предлагат стоките на Nike, предназначени по-специално за Германия. Освен продажбата им по интернет на този уебсайт, в Германия стоките на Nike се продават чрез независими дистрибутори, снабдявани от Nike Retail. В Германия дружествата от групата Nike не стопанисват пряко обекти за търговия на едро или на дребно.

15 Според Oberlandesgericht Düsseldorf (Висш областен съд, Дюселдорф, Германия) Nike Deutschland GmbH, чието седалище е във Frankfurt am Main (Франкфурт на Майн, Германия) и което не е страна по спора в главното производство, е дъщерно дружество на Nike Retail. Nike Deutschland не поддържа собствен уебсайт и не доставя стоки на крайните потребители или на посредници. То обаче договаря споразуменията между посредниците и Nike Retail и му оказва съдействие при рекламирането и изпълнението на договорите. Nike Deutschland осигурява и следпродажбеното обслужване на крайните потребители.

16 Hummel Holding счита, че с някои стоки на Nike, и по-конкретно с баскетболните шорти, се нарушава посочената в точка 13 от настоящото решение марка, и твърди, че по-голямата част от нарушенията са осъществени в Германия. То предявява иск срещу Nike и Nike Retail пред Landgericht Düsseldorf (областен съд, Дюселдорф, Германия), който обявява, че е компетентен да разгледа спора, тъй като Nike Deutschland е предприятие на Nike, като същевременно отхвърля иска по същество. Hummel Holding обжалва това решение пред запитващата юрисдикция.

17 То иска да бъдат преустановени вносът и износът, рекламирането, предлагането, пускането на пазара и съгласието за пускане на пазара на тези стоки, от една страна, за територията на Съюза (а при условията на евентуалност за територията на Федерална република Германия), що се отнася до Nike, и от друга страна, за територията на Федерална република Германия, що се отнася до Nike Retail.

18 Nike и Nike Retail повдигат възражение за липса на международна компетентност на германските юрисдикции.

19 Запитващата юрисдикция счита, че международната компетентност на германските съдилища да се произнесат по иска, предявен срещу дружествата от групата Nike за цялата територия на Съюза, може да възникне само от член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009. Тя обаче отбелязва, че обхватът на понятието „предприятие“ по смисъла на тази разпоредба в случая на самостоятелни дъщерни дружества и непреки дъщерни дружества е спорен и не е изясняван от Съда.

20 При тези обстоятелства Oberlandesgericht Düsseldorf (Висш областен съд, Дюселдорф) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„При какви обстоятелства юридически самостоятелно и установено в държава — членка на Европейския съюз, непряко дъщерно дружество на предприятие, което няма седалище в Съюза, следва да се счита за „предприятие“ по смисъла на член 97, параграф 1 от [Регламент № 207/2009]?“.

По преюдициалния въпрос

21 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009 трябва да се тълкува в смисъл, че установено в държава членка юридически самостоятелно дружество, което е непряко дъщерно дружество на основна организация, чието седалище не е в Съюза, представлява „предприятие“ на тази основна организация по смисъла на същата разпоредба.

22 Следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държавите членки за определянето на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване в целия Съюз, което да се направи, като се отчетат не само текстът на разпоредбата, но и нейният контекст и целта на разглежданата правна уредба (вж. по-специално решения от 18 януари 1984 г., Ekro, 327/82, EU:C:1984:11, т. 11, от 3 септември 2014 г., Deckmyn и Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, т. 14 и от 16 юли 2015 г., Abcur, C-544/13 и C-545/13, EU:C:2015:481, т. 45).

23 Такъв е случаят с понятието „предприятие“ по смисъла на член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009, при положение че то не е дефинирано в този регламент и той не съдържа изрично препращане към националните законодателства за определяне на неговия смисъл.

24 Следва веднага да се отбележи, че освен при изрично предвидените в него изключения Регламент № 207/2009 предвижда прилагането на разпоредбите на Регламент № 44/2001 по отношение на производствата относно марките на Европейския съюз и заявките за такива марки, което следва изрично от съображение 16 от Регламент № 207/2009, както и от член 94 и член 97, параграф 1 от него.

25 В това отношение, макар че някои разпоредби на Регламент № 44/2001, като например член 5, параграф 5 и член 18, параграф 2, също се отнасят до понятието „представителство“ — така че не е изключена възможността насоките от свързаната с тези две разпоредби практика на Съда в някаква степен да са релевантни за целите на тълкуването на понятието „предприятие“ по смисъла на Регламент № 207/2009 — все пак не може да се приеме, че това понятие трябва непременно да има един и същ обхват в зависимост от това дали се използва в рамките на единия или на другия регламент.

26 Всъщност независимо от принципа на прилагане на Регламент № 44/2001 към съдебните искове относно марката на Европейския съюз, прилагането на някои разпоредби на този регламент — и в частност правилата, посочени в член 4 и член 5, параграф 1 — към производствата, образувани по исковете, посочени в член 96 от Регламент № 207/2009, е изключено по силата на член 94, параграф 2 от последния регламент. Предвид това изключване компетентността на съдилищата за марките на Европейския съюз, предвидени в член 95, параграф 1 от Регламент № 207/2009, да разглеждат исковете и жалбите, посочени в член 96, произтича от правилата, предвидени пряко в този регламент, които имат характер на lex specialis по отношение на уредените в Регламент № 44/2001 правила (вж. в този смисъл решение от 5 юни 2014 г., Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, т. 26 и 27).

27 Освен това Регламент № 44/2001, от една страна, и Регламент № 207/2009, от друга страна, не преследват едни и същи цели. Така, видно от съображения 12 и 13, Регламент № 44/2001 цели да предвиди, наред с местоживеенето на ответника, алтернативни основания за компетентност, основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто упражняване на правосъдие, или, що се отнася до застраховането, потребителските договори и трудовата заетост, да защити по-слабата страна с правила за компетентност, които са в по-висока степен благоприятни за нейните интереси, отколкото предвиждат общите правила.

28 От своя страна, съгласно съображения 15—17, Регламент № 207/2009 цели подобряване на защитата на марките на Европейския съюз и избягване на взаимнопротиворечиви решения на съдилищата, както и засягането на единния характер на тези марки, посредством решения на съдилищата за марките на Европейския съюз, които имат действие и се прилагат в целия Съюз.

29 Също така, за да се определят характеристиките на понятието „предприятие“ по смисъла на член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009, съгласно припомнената в точка 22 от настоящото решение практика на Съда, следва да се отчитат не само текстът на тази разпоредба, но и нейните контекст и цели.

30 Текстът на член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009 не уточнява понятието „предприятие“ за целите на неговото прилагане. Въпреки това от тази разпоредба следва, че ответник, който няма постоянен адрес в рамките на Съюза, може да има там едно или няколко предприятия, което a priori, изглежда, показва, че в последния случай могат да бъдат сезирани съдилищата на отделните държави членки, на чиято територия се намират тези предприятия.

31 Що се отнася до контекста, в който се вписва член 97 от Регламент № 207/2009, следва да се отбележи, че тази разпоредба гарантира, че в рамките на Съюза съществува съд за всички спорове относно нарушенията и валидността на марката на Европейския съюз. Този член, който съдържа редица основания за международна компетентност, в параграфи 1—4 изброява последователно критериите, въз основа на които може да се определи държавата членка, чиито юрисдикции са компетентни, при прилагане на член 98, параграф 1, буква а) от този регламент, да осигурят ефективна защита на марките на Европейския съюз на цялата му територия.

32 Член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009 установява като основно правило компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е постоянният адрес на ответника, или, ако той няма постоянен адрес в една от държавите членки, в държавата членка, на чиято територия той има предприятие. Само ако ответникът няма нито постоянен адрес, нито предприятие на територията на държава — членка на Съюза, параграфи 2 и 3 от този член предвиждат съответно при условията на евентуалност компетентност на съдилищата по постоянния адрес или по предприятието на ищеца и при условията на евентуалност спрямо предходното — компетентност на съдилищата на държавата членка, в която се намира седалището на EUIPO.

33 Параграф 5 на този член въвежда по-специално компетентност на юрисдикциите на държавата членка, на чиято територия е било извършено нарушение или има опасност такова да бъде извършено, в която хипотеза обаче, както следва от член 98 от Регламент № 207/2009, съответната юрисдикция разполага с компетентност, ограничена до територията на нейната държава членка.

34 Както генералният адвокат отбелязва в точка 80 от своето заключение, член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009, който предвижда компетентност на съдилищата на територията на държавата членка, на която се намира предприятието на дружество, чието седалище не е в рамките на Съюза, съвсем не е изключение от принципа, че компетентността се основава на местоживеенето на ответника, както произтича от член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001 във връзка със съображение 11 от този регламент, а по-скоро го прилага, което е довод в полза на широко тълкуване на това понятие.

35 Всъщност това правило за компетентност има характер на общ принцип, израз е на максимата „actor sequitur forum rei“ и се обяснява с факта, че поначало дава възможност на ответника да се защити по-лесно (вж. в този смисъл решения от 13 юли 2000 г., Group Josi, C-412/98, EU:C:2000:399, т. 35 и от 19 февруари 2002 г., Besix, C-256/00, EU:C:2002:99, т. 52). То обаче е така, както отбелязва генералният адвокат в точка 82 от своето заключение, когато страната трябва да се защитава пред юрисдикциите на държава, в която тя има предприятие и с която при това положение е в по-голяма близост.

36 Това тълкуване не е в ущърб и на целите на правната уредба относно марката на Европейския съюз, припомнени в точка 28 от настоящото решение, при положение че решенията на съдилищата за марките на Европейския съюз, компетентни на основание член 97 от Регламент№ 207/2009, имат действие и се прилагат в целия Съюз.

37 От това широко тълкуване се налага изводът, че е необходимо да са налице материални признаци, въз основа на които може лесно да се установи наличието на „предприятие“ по смисъла на член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009. Ето защо, както отбелязва генералният адвокат в точка 52 от своето заключение, такова наличие изисква действително и стабилно присъствие под определена форма, от която се извършва търговска дейност и която се проявява посредством присъствието на персонал и на материално оборудване. По-нататък това предприятие трябва да има трайно външно проявление като продължение на основната организация (вж. в този смисъл решение от 22 ноември 1978 г., Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, т. 11, от 18 март 1981 г., Blanckaert & Willems, 139/80, EU:C:1981:70, т. 12, от 9 декември 1987 г., SAR Schotte, 218/86, EU:C:1987:536, т. 10 и от 19 юли 2012 г., Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, т. 48).

38 В това отношение е без значение дали намиращото се на територията на държава членка предприятие на дружество, чието седалище е извън Съюза, има правосубектност (вж. в този смисъл решение от 15 декември 2011 г., Voogsgeerd, C-384/10, EU:C:2011:842, т. 54). Така третите лица трябва да могат да се осланят на създадената от предприятието външна форма, която действа като продължение на основната организация (вж. в този смисъл решение от 9 декември 1987 г., SAR Schotte, 218/86, EU:C:1987:536, т. 15).

39 Обстоятелството, че предприятието, установено в държавата членка, чиито юрисдикции са сезирани, е непряко дъщерно дружество на дружеството, чието седалище е извън Съюза, а не е негово пряко дъщерно дружество, също няма значение, стига да са изпълнени посочените в точка 37 от настоящото решение условия.

40 Освен това за целите на прилагането на член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009 по принцип е без значение дали така определеното предприятие е участвало в твърдяното нарушение. Всъщност освен това такова изискване, което не е предвидено в член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009, няма да е съвместимо и с необходимостта от широко тълкуване на понятието „предприятие“, припомнена в точка 34 от настоящото решение.

41 Предвид тези съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 97, параграф 1 от Регламент № 207/2009 трябва да се тълкува в смисъл, че установено в държава членка юридически самостоятелно дружество, което е непряко дъщерно дружество на основна организация, чието седалище е извън Съюза, представлява по смисъла на посочената разпоредба „предприятие“ на тази основна организация, при положение че това дъщерно дружество е център на стопанска дейност, който в държавата членка, на чиято територия се намира, разполага с действително и стабилно присъствие под определена форма, от която се извършва търговска дейност и която има трайно външно проявление като продължение на основната организация.

По съдебните разноски

42 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 97, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 207/2009 на Съвета от 26 февруари 2009 година относно марката на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че установено в държава членка юридически самостоятелно дружество, което е непряко дъщерно дружество на основна организация, чието седалище е извън Европейския съюз, представлява по смисъла на посочената разпоредба „предприятие“ на тази основна организация, при положение че това дъщерно дружество е център на стопанска дейност, който в държавата членка, на чиято територия се намира, разполага с действително и стабилно присъствие под определена форма, от която се извършва търговска дейност и която има трайно външно проявление като продължение на основната организация.

Подписи